

arkivrapport

Fornlämning L1982:5618, fastigheten Trolldalen 1:1, Katrineholms kommun, Södermanlands län. Arkeologisk förundersökning.

Patrik Gustafsson Gillbrand

Sammanfattning

Den 10 maj år 2021 utförde Sörmlands Arkeologi AB en arkeologisk förundersökning i Trolldalen söder om Katrineholm. Arbetet utfördes eftersom Katrineholms kommun planerar för byggnation i ett område som angränsar till en stenåldersboplats (L1982:5618). Vid förundersökningen framkom inget av arkeologiskt intresse och den framtida bebyggelsen kommer inte att beröra den aktuella fornlämningen.

Inledning

I enlighet med länsstyrelsens beslut (431-1752-2021) har Sörmlands Arkeologi AB utfört en arkeologisk förundersökning i avgränsande syfte av fornlämning L1982:5618 den 10 maj år 2021. Projektledare var Patrik Gustafsson Gillbrand. I fält deltog även Lars Norberg. Båda är verksamma som arkeologer vid Sörmlands Arkeologi AB.

Den arkeologiska förundersökningen genomfördes med anledning av att Katrineholms kommun planerar att upprätta en detaljplan inom ovan rubricerat område. Syftet med planen är att skapa förutsättningar för att bygga bostäder i området. Arbetsföretaget berörde fornlämningsområdet till stenåldersboplatsen L1982:5618 (bilaga 1-3).

Därför fattade Länsstyrelsen i Södermanlands län, med stöd av 2 kap 13§ Kulturmiljölagen (1988:950), beslut om en arkeologisk förundersökning. Ansvarig för kostnaden var Katrineholms kommun.

Planområdet är beläget cirka 2,5 kilometer söder om Katrineholms centrum och sydväst om Djulösjön. Den aktuella ytan är idag skogsbeväxt och ligger på nivåer mellan 30 och 40 meter över havet (bilaga 3 & 4). Jordmänen inom området bestod genomgående av morän (SGU).

Tidigare undersökningar

Fornlämning L1982:5618 påträffades år 2009 i samband med en arkeologisk utredning (Bondesson & Essen 2009). I ett utredningsschakt som togs upp inom ytan för den nuvarande fornlämningen framkom 5 kvartsavslag och 4 övrig slagen kvarts. Fornlämningens utbredning bestämdes utifrån påträffade fynd och platsens topografi. Den är belägen på krönet av en flackt höjdparti som sluttar åt norr. Avgränsningen i väster bedömdes dock vara mycket osäker på grund av tät slyskog som försvårade bedömningen vid arbetstillfället. Fornlämningen föreslogs vara från neolitikum på grund av dess belägenhet över havet, med förbehåll att även andra tider kunde vara aktuella.

Syfte & målsättning

Syftet med förundersökningens var att ta fram besluts- och planeringsunderlag genom att avgränsa fornlämningens utbredning inom planområdet.

Genomförande

Den 3 maj år 2021 besöktes den aktuella platsen i syfte att lokalisera en lämplig plats där grävmaskin kunde avlämnas samt planera var sökschakt skulle förläggas. Det visade sig dock att det inte var möjligt att framföra en grävmaskin till arbetsområdet på grund av ett brett vattenfyllt dike samt flera större stenar och block som låg i vägen. Därtill uppdagades att skogen var allt för tät för att gräva sökschakt (bilaga 7). Informationen förmedlades till länsstyrelsen per mejl 2021-05-03 och telefon 2021-05-04. Därefter beslutades att förundersökningen skulle genomföras med hjälp av handgrävda rutor istället för sökschakt.

De undersökta rutorna var 1x1 respektive 0,5x0,5 meter stora och grävdes skiktvis för hand ned till ett djup mellan 0,25 - 0,35 meter (bilaga 6). Allt innehåll torrsållades genom ett 4x4 millimeter sållnät. Rutor och miljöer dokumenterades genom inmätning med RTK-GPS, i text samt fotografering. Inga fynd tillvaratogs vid den arkeologiska förundersökningen.

Resultat

Det aktuella planområdet utgjordes av en mycket tät gran- och lärkplantering belägen i en flack nord- och nordvästsluttning. Stora delar av ytan var sedan tidigare markberedd. Inom området fanns relativt rikligt med stenar och stora stenblock. Cirka 30 meter norr om den aktuella fornlämningen sluttade marken brant mot norr och därefter vidtog ett sankt område. Inom planområdets östra del finns en anlagd vandringsled som leder fram till fornlämning L1983:741, som består av en ruin efter ett medeltida stenhus (bilaga 4-7).

Inom en cirka 30 x 30 meter stor yta grävdes 11 provrutor (bilaga 5-7). Undergrunden utgjordes av finsandig - siltig stenig morän. Inget av arkeologiskt intresse framkom vid förundersökningen. Med andra ord berörs inte fornlämning L1982:5618 av det planerade arbetsföretaget.

Bilagor

- Bilaga 1. Utdrag ur Sverigekartan med undersökningsområdets belägenhet markerad.
- Bilaga 2. Utdrag ur Terrängkartan med undersökningsområdets belägenhet markerad.
- Bilaga 3. Utdrag ur Fastighetskartan med planområde och omnämnda fornlämningar utmarkerade.
- Bilaga 4. Översikt med undersökta rutor, arbetsområde och aktuell fornlämning utmarkerade.
- Bilaga 5. Plan med rutor, planområde och fornlämning utmarkerade.
- Bilaga 6. Ruttabell.
- Bilaga 7. Fotodokumentation.

Referenser

Bondeson, Wivianne & Essen, Elisabeth. 2009. *Trolldalen*. Södermanland, Stora Malms socken, Trolldalen 1:1, Fannstorp 1:6 och 1:7. Arkeologisk utredning. *RAÄ UV Mitt, rapport 2009:26*. Stockholm.

Digitala Fastighetskartan. Geografiska Sverigedata (GSD). Fastighetskartan med höjdkurvor, Södermanlands län, Gävle. © Lantmäteriet Dnr R50367921_150001.

KMR. Kulturmiljöregistret/Fornsök, Riksantikvarieämbetet. Datauttag Södermanlands län (2021-01-07), Södermanlands län (www.fmis.raa.se).

Sveriges Geologiska Undersökning (SGU). SGU Ser. Ae. nr 41. Jordartskartan. 9G Katrineholm NV. 1981.

Terrängkartan, Geografiska Sverigedata (GSD). Södermanlands län. Källa: Lantmäteriet.

Administrativa uppgifter

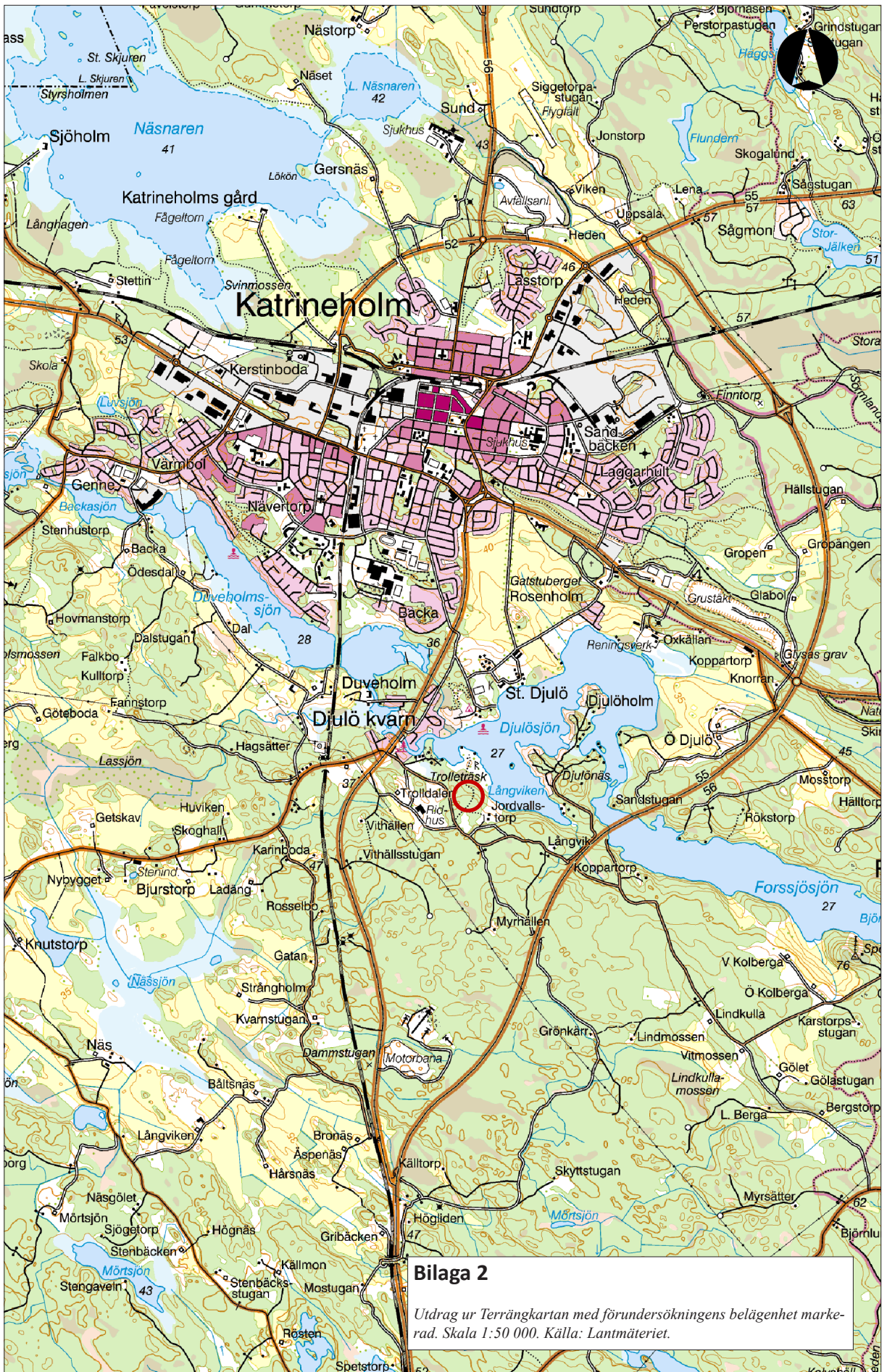
Projektnummer Sörmlands Arkeologi AB: 2113
Länsstyrelsens dnr: 431-1752-2021
Tid för undersökningen: 2021-05-10
Personal: Patrik Gustafsson Gillbrand & Lars Norberg
Belägenhet: N (x) 6536534 E (y) 569557
Koordinatsystem: SWEREF99 TM
Höjdsystem: RH 2000
Undersökt yta: intensivt 5,75 m²

Inget analogt dokumentationsmaterial utöver rapporten föreligger. Digital dokumentation förvaras hos Sörmlands Arkeologi AB i väntan på meddelande från ATA angående rutiner för leverans av digitalt material.

Inga fynd tillvaratogs.

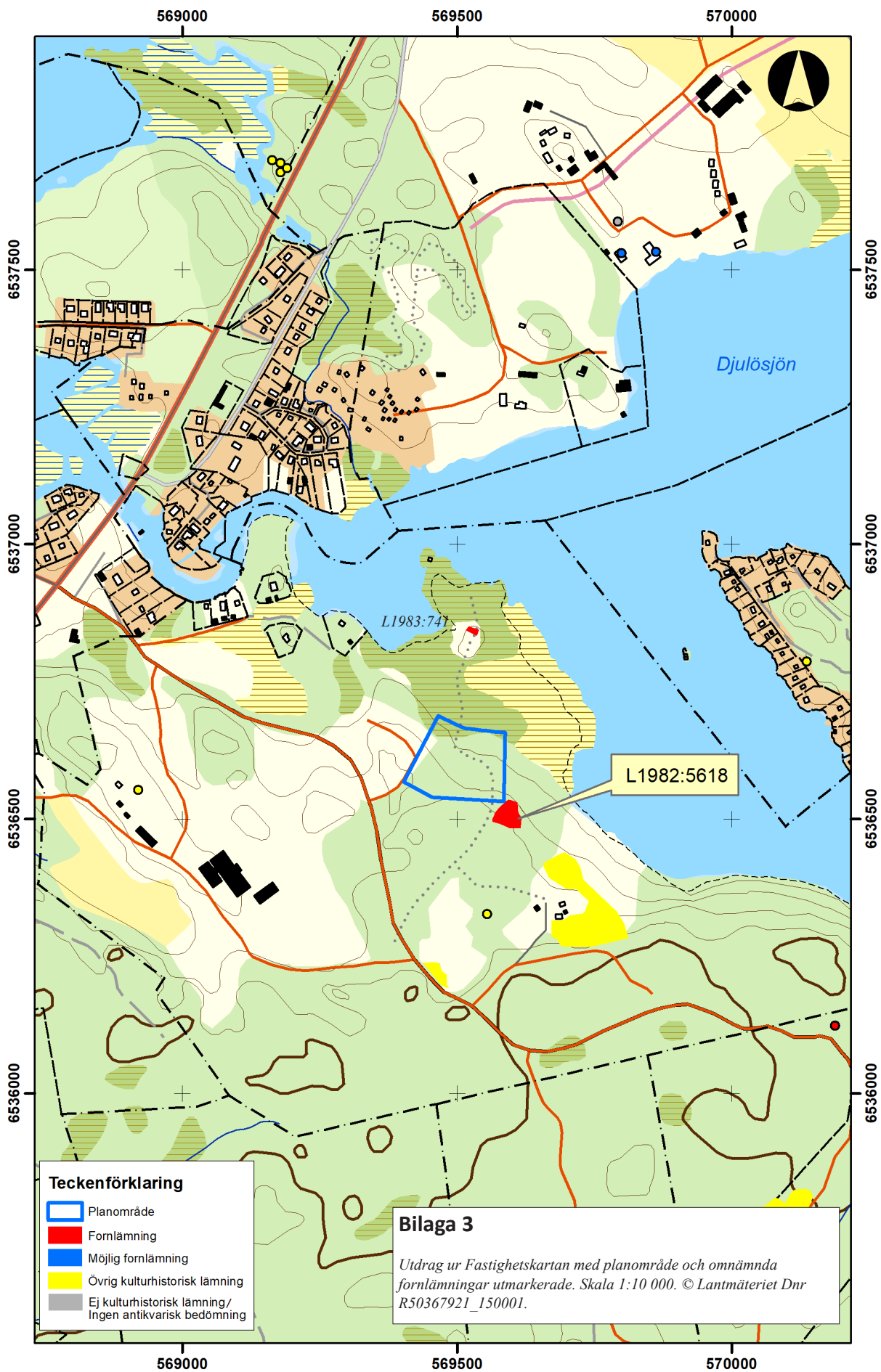
Rapporten laddas ned via www.sormlandsarkeologi.se eller beställs från Sörmlands Arkeologi AB, Tideliusgatan 37, 118 69 Stockholm, mail@sormlandsarkeologi.se. Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY. <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv> © Sörmlands Arkeologi AB. Nyköping 2021.

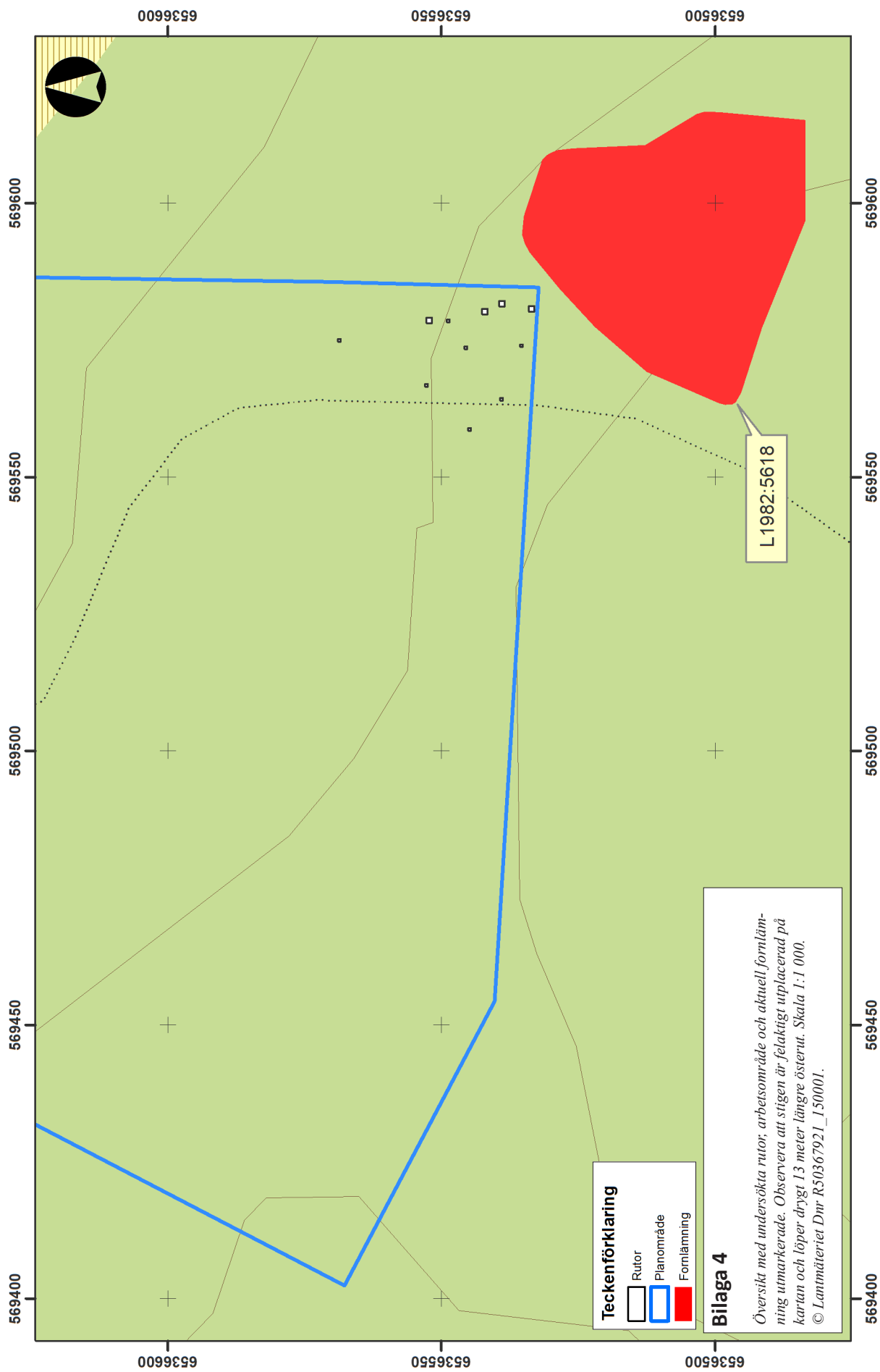

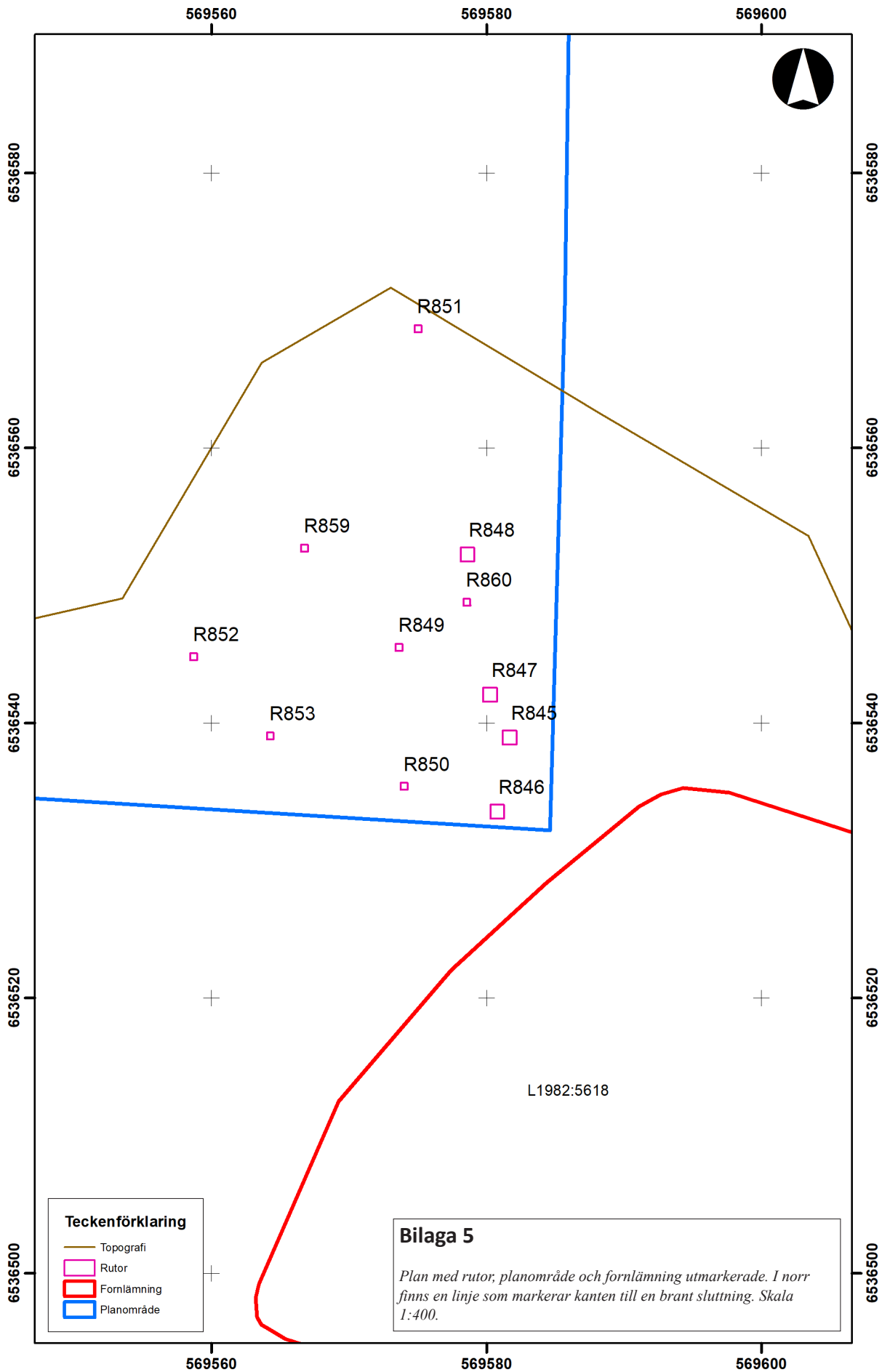

Bilaga 2

Utdrag ur Terrängkartan med förundersökningens belägenhet markerad. Skala 1:50 000. Källa: Lantmäteriet.

6. Ruttabell

Ruta nr	Storlek	Djup	Beskrivning	X	Y	Z
845	1x1	0,35	0,10 förna, 0,15 brun humös finsand sedan stenig morän	6536538,452	569581,1592	39,151
846	1x1	0,2	0,05 förna, 0,05 brun humös finsand sedan grusig morän	6536533,053	569580,2777	42,973
847	1x1	0,3	0,05 förna, 0,10 brun humös finsand sedan stenig morän	6536541,55	569579,7133	41,461
848	1x1	0,2	0,05 förna, 0,15 brun humös finsand, finsandig grusig moräm	6536551,752	569578,0981	41,802
849	0,5x0,5	0,25	0,05 förna, 0,10 brun humös finsand sedan stenig morän	6536545,267	569573,3781	39,982
850	0,5x0,5	0,3	0,05 förna, 0,15 brun humös finsand sedan morän	6536535,159	569573,8005	43,441
851	0,5x0,5	0,3	0,05 förna, 0,15 brun humös finsand sedan sandig morän	6536568,473	569574,7932	39,948
852	0,5x0,5	0,3	0,05 förna, 0,15 grå humös sandig silt sedan grå siltig morän. Markberedning, granplantering	6536544,604	569558,4997	37,976
853	0,5x0,5	0,3	0,05 förna, 0,15 grå humös sandig silt sedan grå siltig morän. Markberedning, granplantering	6536538,829	569564,0487	41,477
859	0,5x0,5	0,3	0,05 förna, 0,15 grå humös sandig silt sedan grå siltig morän. Markberedning, granplantering	6536552,477	569566,5085	40,749
860	0,5x0,5	0,3	0,05 förna, 0,15 brun humös finsand sedan finsandig morän	6536548,558	569578,3049	41,643

Bilaga 7. Fotodokumentation

Översiktbild av den östra delen av arbetsområdet. Centralt i bilden löper en stig som leder fram till Trolleträsk. Till höger om stigen var skogen mer öppen till sin karaktär. Till vänster var skogen mycket tät och svårforcerad. I bildens mitt syns det tydligt hur topografin snabbt förändras och en brant sluttning tar vid. Bilden är tagen från söder. Foto: Lars Norberg 2021, Sörmlands Arkeologi AB.

Större delen av arbetsområdet utgjordes av en tät granplantering. Bilden är tagen från öster. Foto: Lars Norberg 2021, Sörmlands Arkeologi AB.

Inom arbetsområdet fanns det relativt gott om stora stenar och block. Bilden är tagen från norr. Foto: Patrik Gustafsson Gillbrand 2021, Sörmlands Arkeologi AB.

Arbetsbild. Patrik Gillbrand dokumenterar en undersökt ruta. Bilden är tagen från söder. Foto: Lars Norberg 2021, Sörmlands Arkeologi AB.

Exempel på en grävd meterruta, Ruta 845. Bilden är tagen från norr. Foto: Lars Norberg 2021, Sörmlands Arkeologi AB.

Exempel på en grävd kvartsmeterruta, Ruta 860. Bilden är tagen från väster. Foto: Patrik Gustafsson Gillbrand 2021, Sörmlands Arkeologi AB.

